

UDC 141.82 (510)

JACQUES DERRIDA'S CONCEPT OF DECONSTRUCTION IN THE WORKS OF CHINESE MARXIST SCHOLARS

Victor Kiktenko

DSc (Philosophy), Senior Researcher

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine

4, Mykhailo Hrushevskiy St., Kyiv, 01001, Ukraine

kiktenko@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0078-4285

The article examines the complex perception of Chinese Marxist scholars of Jacques Derrida's concept of deconstruction, which is characterized by contrasting evaluations ranging from admiration to harsh criticism. The methodology is based on the standpoint of historical-philosophical reconstruction and comparative analysis. Firstly, it presents the formation of the study of Derrida's deconstruction concept in mainland China starting in the 1980s (Xu Chongwen, Wang Ning, Ye Xiushan, Wang Fengzhen, Wang Zhongyong, Sheng Ning, Zhang Qiqun, Wang Yuechuan, Fang Sheng, Ceng Yanbing, Zheng Min). It is noted that in the late 1980s and 1990s, these works were primarily included in overview studies of Western philosophy and literary studies. In the same period, the work on the translation of Derrida's original texts into Chinese began. Next, the paper presents the trends directions of Derridean research in mainland China. The most fundamental is the analysis of the deconstruction of philosophy and metaphysics, within which the systematic study of Derrida's philosophy in mainland China was initiated (Zhang Longxi, Wang Yichuan, Yu Hong, Zhang Shouying, Bai Yanxia, Zheng Min, Shang Jie, Zhou Rongsheng, Zhu Gang, Fang Xianghong, Cai Xinle, Lu Yang, Chen Xiaoming, Wang Qingfeng, Dai Dengyun, Li Weixue, Meng Xianqing, Li Tianpeng). Two main definitions of Derrida's deconstruction were formed by Chinese Marxist scholars: 1) a nihilistic approach that denies structure and meaning; 2) a humanistic theory emphasizing the importance of life and the unconscious. The comparative analysis of Chinese Marxist scholars is primarily aimed at comparing Derrida's concept of deconstruction with the ideas of Rousseau, Hegel, Nietzsche, Husserl, Heidegger, Saussure, Levinas (Yang Geng, Lu Yang, Hu Jihua, Zhao Yifan, Li Honghong, Li Yongyi). Derrida's deconstruction became the basis for criticism of the metaphysical foundations of ethics, political science, jurisprudence and aesthetics by Chinese Marxist scholars (Yin Shuguang, Feng Jun, Chen Xueming, Ren Ping, Li Zhen, Zhao Tiancheng, Li Juanfen, Shang Jie, Ou Yangying, Zhang Ning, Yue Liang, Fang Xianghong, Gao Xuanyang, Huang Qihong, Yuan Xianlai, Zhang Zhendong). It is shown that the specificity of studies on Derrida's deconstruction concept in China is determined by the intellectual, cultural and political contexts. The reception of Derrida's deconstruction by Chinese intellectuals demonstrates the possibility of adapting Western ideas within different cultural traditions.

Keywords: analysis; deconstruction; Marxism; metaphysics; philosophy; poststructuralism; science

КОНЦЕПЦІЯ ДЕКОНСТРУКЦІЇ ЖАКА ДЕРРІДИ В РОБОТАХ КИТАЙСЬКИХ УЧЕНИХ-МАРКСИСТІВ

В. О. Кіктенко

Вступ

Ідеї багатьох французьких філософів ХХ – початку ХХІ століття справили величезний вплив на розвиток гуманітарних та соціальних наук у Китаї. Особливе місце тут посідає Жак Дерріда, чия концепція деконструкції викликала найбільші дискусії серед китайських марксистських філософів і літературознавців, а також вплинула на формування унікальної версії китайського постмодернізму. Серед інших сучасних французьких інтелектуалів найбільше китайською мовою перекладали саме Дерріду. Проте частина його робіт спершу була перекладена не з французької, а з англійської мови. Сьогодні в Китаї Дерріда має багато прихильників і послідовників, а також непримиримих критиків із числа ортодоксальних марксистів, які бачать у деконструкції антиісторичні та антимарксистські тенденції. У Китайській національній інфраструктурі знань (CNKI, 中国知网)¹ за запитом “Дерріда” (“德里达”) на момент пошуку відображалось 2703 публікації, з яких 1877 – наукові статті, 222 – дисертації, 70 – конференції, 12 – газети, 58 – щорічники, 268 – книги, 128 – монографічні серії. Ці кількісні показники вказують на наявність великого інтересу до творця концепції деконструктивізму серед китайських учених. Перший огляд робіт китайських учених, присвячених вивченню філософії Ж. Дерріди, був здійснений Сюем Ке у статті 2001 року “Огляд поширення і вивчення деконструктивізму в Китаї”. У цьому дослідженні міститься важливий історіографічний опис становлення вивчення деконструкції Дерріди в Китаї [徐珂 2001, 22–28]. Вей Сяопін у статті 2012 року “Зіткнення марксизму і деконструкції Дерріди в Китаї” розглядає сприйняття китайськими ученими-марксистами концепції Дерріди в контексті загального розуміння ними західного марксизму [Wei Xiaoping 2010, 56–62]. Метою нашої роботи є визначення особливостей рецепції та інтерпретації китайськими ученими-марксистами концепції деконструкції Дерріди з методологічних позицій історико-філософської реконструкції та компаративного аналізу на прикладах найбільш характерних наукових статей і монографій.

1. Становлення вивчення деконструкції Дерріди в континентальному Китаї

Знайомство китайських учених-марксистів з концепцією деконструктивізму Жака Дерріди почалося в 1980-х роках у перекладах на китайську мову західних досліджень структуралізму [布洛克曼 1980] та вступі до західної літературної теорії [赖安 1986]. У 1986 році була опублікована книга Сюя Чунвеня² “Структуралізм і постструктуралізм”, у якій, зокрема, представлено деконструкцію Дерріди як найбільш важливу сучасну філософську концепцію [徐崇温 1986]. У 1987 році Ван Нін у своїй статті стверджував, що постструктуралізм – це текстуальна стратегія, гібрид, який виник після розпаду структуралізму [王宁 1987]. У 1989 році Є Сюшань³ зазначав, що теоретична концепція Дерріди сформувалася в результаті знайомства французького філософа з феноменологією Е. Гуссерля, що насамперед стосується роботи “Походження геометрії”. Цікавою є сама назва статті Є Сюшаня, у якій ідеться про “загадкового” (“隐晦”) філософа Дерріду, що насправді відповідало рівню розуміння деконструктивізму в Китаї на той момент [叶秀山 1989].

Наприкінці 1980-х – у 1990-х роках дослідження китайських учених деконструктивізму Дерріди переважно знаходимо в оглядових дослідженнях західної філософії та літературознавства. Як приклад можна навести роботи Вана Фенчженя [王逢振 1988], Вана Чжун’юна [王忠勇 1989], Шена Ніна [盛宁 1994], Чжана Ціцюня [章启群 1994], Вана Юечуаня [王岳川 1994], Фана Шена [方生 1999], Цена Яньбіна [曾艳兵 1996], Чжена Міня [郑敏 1998] та інших. Цікаво, що одночасно, у

1996 році, вийшли перші монографії, безпосередньо присвячені теорії деконструкції Дерріди, у “комуністичному” Пекіні та “демократичному” Тайбеї [陆扬 1996; 杨大春 1996]. Як зазначає Вей Сяопін, інтерес китайських учених-марксистів до концепції деконструкції Дерріди був обумовлений переосмисленням марксизму французьким філософом із критичного погляду [Wei Xiaoping 2010, 58]. “Деконструкція” стала не лише одним з основних термінів у китайському літературознавстві, а й теоретичною основою для деяких нових критичних шкіл (наприклад, “китайська деконструктивістська критика” (“中国的解构主义批评”). З цього моменту поступово формуються власні підходи китайських учених до деконструктивізму. У цей період починається робота з перекладу оригінальних текстів Дерріди китайською мовою, що наприкінці 1990-х і вже в першій чверті ХХІ століття привело до перекладу таких важливих робіт французького філософа, як “Голос і феномен”, “Про граматику”, “Письмо і відмінність”, “Позиції”, “Привиди Маркса” та інші [德里达 1997; 德里达 1998; 德里达 1999a; 德里达 1999b; 德里达 1999c; 德里达 1999d; 德里达 2001; 德里达 2003; 德里达 2004a; 德里达 2004b; 德里达 2005a; 德里达 2005b; 德里达 2006; 德里达 2008a; 德里达 2008b; 德里达 2008c; 德里达 2009; 德里达 2011a; 德里达 2011b; 德里达 2011c; 德里达 2011d; 德里达 2014; 德里达 2015; 德里达 2016; 德里达 2017; 德里达 2018a; 德里达 2018b; 德里达 2019a; 德里达 2019b; 德里达 2021; 德里达 2022a; 德里达 2022b].

Візит Дерріди до Китаю у 2001 році, на думку Чжана Ніна, мав позитивний вплив на китайське наукове співтовариство, що виражається в кількох моментах: 1) прояснення неправильного розуміння філософії Дерріди шляхом демонстрації динаміки деконструктивного аналізу *процесу, безумовного університету та смертної кари*; 2) виявлення деяких спільних інтересів у питаннях, що стосуються прав людини, побудови міжнародного права, кризи суверенітету, смертної кари, глобалізації та культурних особливостей; 3) стимулювання філософських обмінів між Європою та Китаєм; 4) повторне введення європейської перспективи в коло китайських інтелектуалів, уже перевантажених на той час американськими тенденціями [Zhang Ning 2002, 161–162].

Деконструкція Дерріди стала предметом численних наукових статей, конференцій і семінарів у китайських університетах. Китайські вчені-марксисты досліджували вплив деконструкції на літературну теорію, філософію та культурні дослідження. Особливу увагу приділено критиці Деррідою західної метафізики, а також можливості застосування такого підходу до історії традиційної китайської думки, насамперед даосизму та буддизму. Загалом, у вивченні філософії Дерріди в Китаї можна виділити *аналіз деконструкції філософії та метафізики; порівняльні дослідження; деконструктивістську етику, політологію, юриспруденцію, естетику*.

2. Аналіз деконструкції філософії та метафізики: “гра слів” і “рух життя”

Цей напрямок пов’язаний з вивченням того, як Дерріда деконструє метафізику присутності, логоцентризм і фонологізм тощо. За визначенням Сяо Цзіньлуна⁴, у китайській науці існує дві основні інтерпретації деконструкції Дерріди – це “гра слів” (“文字游戏”) і “рух життя” (“生命运动”). Згідно з першою – це *нігілістичний підхід*, що заперечує центр, сенс і всю пізнавальну та практичну діяльність людини, а згідно з другою – це *гуманістична теорія*, яка підкреслює первинне значення життя та несвідомого в людині [肖锦龙 2004, 4].

На основі робіт 1970-х – 1980-х рр. багатьох американських учених інтерпретація “гра слів” вперше була сформульована в Китаї Чжаном Лунсі⁵, нині всесвітньо відомим спеціалістом у галузі порівняльного літературознавства. У своїй монографії 1986 року “Огляд західної літератури ХХ століття” Чжан Лунсі зазначає, що якщо Соссюр – батько структуралізму, то Жак Дерріда – найважливіший мислитель постструктуралізму. Структуралізм був створений на основі лінгвістики, а критика Дерріди зосереджена на мові і тексті, що призвело до атаки на “логоцентризм” у

західній філософській традиції. Постструктуралізм, однак, заперечує будь-яку внутрішню структуру або центр, розглядаючи твір як “безцентрову систему”, що неминує веде до герменевтичного плюралізму і релятивізму, до фокуса на читачеві і процесі читання, а поняття гри в означуваному також передбачає гедоністичне естетичне ставлення. Розвінчання за своєю природою негативне: воно заперечує існування постійної структури і ясного значення, що мова має денотативну функцію, і тому не дивно, що постструктуралістська теорія розвінчання має нігілістичну тенденцію заперечувати все і що вона переходить у гедоністичне задоволення від читання. На думку Чжана Лунсі, теорія деконструкції Дерріди – це нігілістична ідеологія, яка заперечує і розчиняє все, але нічого не конструює [张隆溪 1986, 153–169].

Таке розуміння теорії деконструкції Дерріди стало не тільки найбільш раннім, а й згодом панівним у китайському академічному середовищі. Це можна підтвердити багатьма текстами, починаючи з середини 1980-х років. Наприклад, у 1994 році Ван Їчуань⁶ у своїй роботі “Лінгвістична утопія” стверджував, що хоча Дерріда й потрясає всю західну метафізичну систему, але водночас така настійлива деконструкція без неодмінної реконструкції не може бути життєздатною [王一川 1994, 226–228]. У 1996 році Юй Хун⁷ у книзі “Роздуми про нарратив китайської літератури ХХ століття” дає нищівне визначення: деконструкція створила хибне уявлення про те, що будь-яка реконструкція – це метафізичне підлабузництво, що є симптомом настання “епохи порожнечі сенсу” [余虹 1996, 11–12]. У 1999 році Чжан Шоуїн⁸ у монографії “Історія західної літературної теорії ХХ століття” зазначив, що саме деконструкція розгорнула боротьбу зі структуралізмом [张首映 1999, 428]. Загалом, аргументація теоретиків “гри слів” показує досить поверхове і спекулятивне розуміння деконструкції Дерріди.

На відміну від Чжана Лунсі та прихильників його підходу, Бай Янься і Чжень Мінь вважають, що деконструкція – це не нігілізм, антиісторизм, антикультура та антигуманізм, а гуманістична теорія з яскраво вираженими ірраціоналістичними рисами, яка в основі своїй збігається з доктриною несвідомого Фрейда та інших. Бай Янься у статті “Структура і деконструкція” 1996 року також зазначає, що в Дерріди під поняттям “мова” слід розуміти життєвий потік, який бере свій початок у несвідомому. Трансформація від несвідомого до свідомості – це рух життя в мові, це взаємодія між раціональним та ірраціональним, діалог між логічним і нелогічним. Тому Дерріда пояснює це в термінах психічного письма, сліду, розрізнення, гри і т. д. Виникнення і сенс мови – це результат руху людського життя, і тому Бай Янься зараховує погляди Дерріди до традиційної гуманістичної думки про мову [白艳霞 1996, 25–34]. Ця стаття стала однією з найважливіших і визначальних публікацій для розвитку концепції “рух життя” в китайських дослідженнях деконструкції Дерріди.

У своїй монографії “Структурні деконструктивні перспективи” 1998 року професор Чжен Мінь неодноразово стверджує, що письмо, про яке говорить Дерріда, – це не буквальне, а радше психічне письмо і воно походить з глибин розуму, з несвідомого. Тобто виток мови містяться в несвідомому, а мова – це безліч невидимих слідів, свого роду енергія, яка проходить через несвідоме, перш ніж вони утворять “видиму мову”. Дерріда зараховує всю мову в найширшому сенсі до “письма розуму”, і як таке воно є джерелом психологічної, духовної культури народу. Чжен Мінь вказує на те, що ідеї Фрейда про несвідоме, пам’ять і рецептивні відчуття спонукали Дерріду розглядати “письмо взагалі” як рух конструювання і деконструкції всіх зв’язків [郑敏 1998, 53, 73, 102, 154, 167, 168].

Вперше найбільш повно концепція деконструкції Дерріди в материковому Китаї була представлена в 1999 році в книзі Шана Цзе⁹ “Дерріда” [尚杰 1999]. Професор Шан Цзе розпочав свою академічну кар’єру з вивчення феноменології Гуссерля, а потім переключився на французьку філософію, насамперед на ідеї Дерріди. Під час

навчання у Франції його наставником був сам Дерріда. Окрім таких його систематичних праць, як “Від Гуссерля до Дерріди” [尚杰 2008a] і “Шлях усамітнення” [尚杰 2008b], Шан Цзе також вступає в інтелектуальний діалог з Деррідою в експериментальній манері письма. Зміст книги “Розщеплення духу: діалоги з літнім Деррідою” відрізняється від інших його філософських творів. У цьому віртуальному діалозі з Деррідою ми разом з автором розмірковуємо про руйнування кінцевих правил, що лежать в основі метафізики, і пробуємо зрозуміти його бунт проти традиційної філософії. В останніх розділах книги обговорюються марксизм і політична етика Дерріди. На відміну від інших робіт, у яких просто розглядається марксизм, Шан Цзе детально вводить такі ключові поняття деконструкції, як “розрізнення” і “виповнення”, які пронизують пізні думки Дерріди, і після цього переходить до деконструкції Деррідою марксизму [尚杰 2006].

Західну та китайську думку об’єднує монографія Чжоу Жуншена¹⁰ “Текстова сцена” 2005 року, яка показує трансформувальний вплив деконструкції на дискусії філософів та літературознавців у континентальному Китаї. Книга починається зі вступу до концепції граматики Дерріди та підкреслює її основоположну роль у деконструкції. Пояснюється історичний та філософський контекст формування ідей Дерріди, а також його критика західної метафізичної традиції. Чжоу Жуншен детально аналізує такі поняття, як “розрізнення” і “слід”, які кидають виклик традиційним уявленням про мову та значення, стверджуючи, що *письмо* передре мові та перевершує її. Значна частина монографії присвячена вивченню впливу думки Дерріди на китайську літературну теорію. Чжоу Жуншен розмірковує над тим, які нові перспективи для аналізу класичних китайських текстів і сучасної китайської літературної критики відкриває деконструкція Дерріди. У роботі представлені конкретні приклади застосування ідей Дерріди для аналізу китайської літератури та філософії. Книга включає порівняльний аналіз ідей Дерріди з іншими філософськими традиціями, насамперед фокусуючись на конфуціанстві та даосизмі, для виявлення універсальних і специфічних елементів граматики. Монографія завершується критичними роздумами про межі та потенціал граматики Дерріди на основі західних та китайських інтелектуальних традицій [周荣胜 2005].

Початок систематичного вивчення концепції деконструкції Дерріди в Китаї було покладено Чжу Ганом¹¹ у його книзі “Першооснова і розрізнення” 2006 року [朱刚 2006]. Автор, знавець англійської, німецької та французької мов, на основі великої кількості оригінальних джерел простежує розвиток базових ідей французького філософа в контексті всієї історії західної філософії. Чжу Ган, *по-перше*, інтерпретує здебільшого ранні роботи Дерріди, де відбувається глибокий діалог французького філософа з феноменологією, структуралізмом і традиційною західною філософією; *по-друге*, визначає головний напрямок для розуміння Дерріди, а саме його глибоку деконструкцію фундаментальної метафізики, завдяки чому його аналіз текстів Дерріди не здається розрізним, а вказує на більш глибоке вимірювання. Як зазначає Чжу Ган у висновку своєї роботи, головний внесок деконструктивної думки Дерріди полягає в наданні нового погляду на розуміння традиційної метафізики, відкритті нової дороги для майбутньої метафізики, а також у пропозиції нових ідей для подолання дилеми між універсалізмом і релятивізмом, фундаменталізмом і нігілізмом [朱刚 2006, 322–323]. У 2019 році вийшло друге видання цієї книги [朱刚 2019].

Раннім ідеям Дерріди присвячена книга Фана Сянхуна¹² “Становлення і деконструкція” 2006 року. У ній розглядається процес виникнення трьох центральних постулатів деконструкції Дерріди – це “розрізнення”, “відстрочення” та “протописьмо” в контексті сучасних літературних і філософських теорій. Подано глибокий аналіз методів та впливу концепції деконструкції Дерріди, включно з критикою метафізики. Фан Сянхун критикує, на його думку, неправильне розуміння Деррідою феноменології Гуссерля та деяких інших аспектів. Важливою частиною монографії

є дослідження взаємодії між становленням і деконструкцією, які не є взаємовиключними, а радше взаємозалежними. Аналіз включає приклади з літератури та філософії, які ілюструють, як деконструктивні техніки можуть привести до нових форм становлення [方向红 2006].

Книга Цай Сінґле¹³ “Пов’язане з пов’язаним” 2007 року складається з двох частин. Перша частина присвячена обговоренню того, що Дерріда називає “вавилонською вежею” – “релевантністю”, алогічною динамікою “мови як перекладу”. У другій частині підсумовуються основні ідеї Дерріди про деконструкцію “універсалізму” і “теології перекладу”. Цай Сінґле доходить таких висновків. *По-перше*, попередній структуралізм як небезпека метафізичного погляду більше не застосовується до розуміння перекладу і розкриття мови, а значить, і до розуміння самої людини. *По-друге*, це також означає, що дослідження перекладу мають зміщуватися до “проблематизації”, тобто до опису, а не припису, до вільних роздумів, а не нормативного аналізу. Тому що останнє є основним напрямком типової метафізичної логіки. *По-третє*, щоб подолати блокаду логоцентризму та уніфікації, потрібно змінити спосіб мислення, включивши поетичне в дослідження; змінити усталену тенденцію до “структуризації”, повернувшись до часів Сократа, тобто “повернутися до витоків”, розглядаючи цілісність людини як основоположний принцип пізнання, а не як у концептуалізації, де лише один аспект, один вимір, однобічна думка (*раціональність, логіка, самість*) виступають як принцип, початок і основа пізнання. Відповідно, реконцептуалізація перекладу не має більше бути логічно спрямованою, а має повністю стати силою, що перевершує логіку. Крім того, Цай Сінґле зазначає, що зусилля Дерріди щодо деконструкції структуралістського підходу базуються на критиці “універсалізму”, який є частиною християнської традиції. Це також означає, що Дерріда намагається зруйнувати “європоцентризм” і “центр” як такий, що апріорі або трансцендентно визначає наше мислення [蔡新乐 2007, 1–3]. У книзі 2008 року “Переклад і Я: перекладацьке прочитання і критика нерозв’язної проблеми Дерріди” Цай Сінґле інтерпретує філософію Дерріди з позиції теорії перекладу. Можна сказати, що ця книга стала спробою об’єднати деякі елементи деконструкції з перекладознавством [蔡新乐 2008].

У книзі Лу Яна¹⁴ “Привид Дерріди” 2008 року аналізуються текстологія, основні стратегії деконструкції, структура і деконструкція, аналітична філософія і деконструкція, філософія і література, літературний деконструктивізм, теологія і філософія, політичний поворот та інші питання. Обговорюється, як *привиди* можуть бути зрозумілі як метафори для присутностей, які не є повністю реальними, але все ж впливають на реальність. Лу Ян намагається визначити, як концепція деконструкції Дерріди може бути застосована для розуміння політичних явищ та історичних подій. У цьому контексті розглядаються питання справедливості, демократії та спадщини минулого. Особлива увага приділяється поняттю відповідальності і тому, як привидні присутності впливають на наше розуміння етики та моральних зобов’язань. У монографії наводяться конкретні приклади того, як ідеї Дерріди можуть бути застосовані до аналізу літератури, мистецтва та культури. Унікальність філософського внеску Дерріди визначається в порівнянні з ідеями Мішеля Фуко та Жюльєна Делеза [陆扬 2008].

Книга Чень Сяоміна¹⁵ “Основи Дерріди” 2009 року інтерпретує деконструктивізм французького мислителя в інтелектуальному контексті виникнення постструктуралізму загалом і розглядає причини появи деконструктивізму зокрема. Автор аналізує репрезентативні тексти Дерріди, простежує шлях розвитку його деконструктивного мислення, розкриває сенс і проблемні аспекти його деконструкції та водночас здійснює спробу “доопрацювання” та “відновлення” деконструктивізму. Також Чень Сяомін прагне прояснити непорозуміння щодо зв’язку між деконструкцією та етикою, вказуючи на етичний поворот у пізній філософії Дерріди, і зазначає,

що майже всі питання, порушені Деррідою, можна звести до етичних питань *іншого*. Етичність деконструкції вже є важливим виміром для розуміння деконструкції; саме в деконструктивній етиці деконструкція надає етичності. Варто насамперед зазначити проведений Ченем Сяоміном аналіз зв'язків між політикою та етикою в Дерріди. Він вважає, що етика глибоко проникає в політичну теорію Дерріди: етика фактично переплітається з політикою, і тому політику й етику слід розуміти як сутнісну природу деконструкції. Вихідною і кінцевою точкою політичної філософії Дерріди є етика, яка є філософією [陈晓明 2009]. У 2023 році вийшло друге видання цієї монографії [陈晓明 2023].

Ван Цінфен¹⁶ у книзі “Дослідження генетичної феноменології Дерріди” 2011 року доводить, що, *по-перше*, генетична феноменологія стала джерелом деконструктивістських ідей Дерріди; *по-друге*, подолання метафізики за допомогою деконструкції виявилось неуспішним. Тобто філософія Дерріди вказує на сліди відсутнього *іншого*, що є справжнім коренем, який не підлягає деконструкції. На думку Вана Цінфена, Дерріда реалізував перехід від метафізики “бачення” до метафізики “слухання”, відкривши в такий спосіб нові горизонти для нових ідей – концепції майже всіх великих філософів були заново відкриті для осмислення. Феноменологічний шлях самого Гуссерля якраз відображає ідею “розрізнення” Дерріди [王庆丰 2011, 243, 251].

Дай Ден'юнь¹⁷ у монографії “Проблеми деконструкції: нове дослідження Дерріди” 2013 року, ґрунтуючись на “внутрішній перспективі” деконструкції, глибоко аналізує історичний контекст і полеміку, у якій виникла ця концепція на Заході. Основну увагу приділено ключовим положенням деконструкції, розглянуто її філософські основи, труднощі вираження, механізми формування та початкові принципи. Дай Ден'юнь із жалем зазначає, що під впливом різних ідеологічних дискурсів сучасна китайська думка переважно вписується в схему однорідної історії ідей, де історія думки або стає еволюцією прозорих за своєю суттю ідей, або перетворюється на історію втрачених ідей (“кладовище ідей”). Сучасна китайська історія думки набула “історичного” аспекту, але втратила своє початкове “мислення”, яке, на думку Дая Ден'юня, може повернути концепція деконструкції. Ця позиція аргументується в такий спосіб.

По-перше, ідеї Дерріди про *подвійне письмо*, *інше* та *часове зміщення* надають нову теоретичну основу для твердження, що теоретичні дискурси китайської та західної думки взаємно виникають і взаємно збагачуються в умовах контекстуального зміщення. З огляду на це поглиблене вивчення концепції деконструкції та її складних зв'язків із традиціями китайської та західної думки, безсумнівно, допоможе більш ефективно вирішити суперечності між давньою і сучасною китайською та західною думкою. *По-друге*, ідеї Дерріди про граматику, переосмислені крізь призму історії думки, неодмінно сформулюють нові шляхи до вирішення дилеми часу і мови. *По-третє*, висновок про те, що світ являє собою систему зміщених відмінностей, до якого ми приходимо з теорії деконструкції, дає новий референційний погляд на опір однорідним вимогам західної сучасності та утвердження легітимності багатокультурності й множинних цінностей. *По-четверте*, розкриття Деррідою механізму взаємного виникнення та зміщення в історії дає змогу на початковому рівні усвідомити універсальне значення досвіду сучасного Китаю, оскільки досвід існування сучасного Китаю з самого початку є часовим зміщенням. *По-п'яте*, заклик Дерріди до *іншого*, *майбутнього* і *можливості неможливого*, що відображає кінцевий вимір, надає нові можливості для переосмислення глобального культурного простору [戴登云 2013, 303].

Завершує своє дослідження Дай Ден'юнь таким формулюванням проблеми: “Навіть якщо об'єднати історію думки з антропологією, археологією, історією цивілізації та культурною історією (тобто з культурними дослідженнями в широкому

сенсі) або повернути історію думки до історії проблем у конкретному історичному контексті, це лише значно розширить межі знання і дослідницькі шляхи історії думки або відновить історичну глибину та живість мислення. Однак чи виконує це справжню місію критичного осмислення історії думки, залишається під питанням” [戴登云 2013, 304].

У книзі Лі Вейсюе¹⁸ «Перспектива самопожирання: інтерпретація “розрізнення” Дерріди» 2015 року показано наслідки доведення до крайності одного зі способів мислення під назвою постмодернізму в сучасній західній думці. Лі Вейсюе переважно систематизує історію появи концепції “розрізнення” в контексті історії західної філософії: “Дерріда не просто дадаїст, який використовує нові дивні вирази і деконструє все. У нього тісний і строгий зв’язок з історією філософії, що оновлює наше строге визначення філософської діяльності в сучасний час” [李为学 2015, 246]. Автор визначає Дерріду як посередника між Гайдеггером і Вітгенштайном, а його спосіб мислення – як досягнення меж філософствування – “самопожиральний погляд” модерну як філософії, яка бере свій початок у Давній Греції. Лі Вейсюе робить висновок, що для китайців, які шукають цивілізаційну ідентичність, розуміння складних генеалогій сучасних філософів, давньогрецьких коренів модерну і багатшарових розумових аспектів класичної традиції – це лише базова підготовка для роздумів про власний інтелектуальний шлях. В умовах тривоги перед змінами між давнім і сучасним, Сходом і Заходом важливо прояснювати витoki західної думки і класичні традиції китайської філософії. Завершує свою книгу Лі Вейсюе таким закликem до читача: «Тільки пройшовши через “вогняне випробування” постмодерну, дух зможе з більшою впевненістю увійти в більш широку і вільну сферу» [李为学 2015, 252].

Мен Сяньцін у книзі “Деконструкція та її подолання” 2017 року, базуючись на взаємозв’язку соціальної структури, способів виробництва, способу життя та мислення в широкому контексті сучасного суспільства, систематично аналізує онтологічні та методологічні джерела, основні структури та значення деконструкції Дерріди для розуміння *сенсу, значення, істини, реальності*. Також автор дає коротку оцінку цієї концепції відповідно до філософії Маркса і традиційної китайської філософії. Особливу увагу Мен Сяньцін приділяє вивченню того, як деконструкція може допомогти виявити й оспорити приховані упередження у філософських теоріях, що має в результаті привести до більш інклюзивного і демократичного розуміння *знань* [孟宪清 2017].

У новаторському за своїми методами дослідженні Лі Тяньпена “Дослідження когнітивних механізмів деконструктивізму Дерріди” 2018 року для розкриття сутності концепції французького філософа використовуються когнітивна метафора, концептуальна інтеграція та когнітивна метонімія. Лі Тяньпен намагається дати наукове пояснення внутрішньої логіки деконструктивізму, заповнивши прогалини та усунувши надмірні висновки, властиві традиційним дослідницьким парадигмам. Це приводить автора до висновку, що деконструктивізм насправді “руйнує” традиційні метафізичні когнітивні схеми. Розглядаючи деконструктивізм у контексті еволюції людського мислення, можна дійти висновку, що ця концепція являє собою революцію в когнітивній парадигмі людства [李天鹏 2018].

3. Порівняльні дослідження

Порівняльний аналіз китайських учених-марксистів спрямований насамперед на зіставлення концепції деконструкції Дерріди з ідеями Руссо, Гегеля, Ніцше, Гуссерля, Гайдеггера, Соссюра, Левінаса.

Найбільш раннім прикладом таких робіт є стаття Яна Гена¹⁹ “Зустріч марксистської філософії та постмодернізму в сучасності” 2000 року, у якій автор стверджує, що, *по-перше*, марксистська філософія не є постмодернізмом і не існує так званого

“постмодерністського марксизму”, але марксистська філософія справді має постмодерністський відтінок; *по-друге*, постмодернізм є продуктом епохи і має свої історичні корені [杨耕 2000b]. В іншій своїй статті того ж року «Дерріда: від деконструктивізму до марксизму – інтерпретація “Привиди Маркса”» Ян Ген зазначає, що Дерріда прагне успадкувати марксистську спадщину, а саме його критичний дух і метод. На цій основі Ян Ген також досліджує зв’язки між внутрішньою логікою деконструктивізму та внутрішньою деконструктивною функцією марксизму, стверджуючи, що наближення Дерріди до Маркса має подвійне значення: з одного боку, це захист марксизму з позиції деконструктивізму, а з іншого боку, використання марксистської стратегії та методів для підтвердження деконструктивізму [杨耕 2000a].

У тому ж 2000 році в монографії “Текстова інтерпретація постмодернізму: Фуко і Дерріда” Лу Ян проводить порівняльний аналіз досліджень двох французьких мислителів. Автор детально досліджує теоретичний конфлікт усередині постмодернізму, обговорює притаманні постмодернізму суперечності в ширшому контексті сучасного розвитку західної думки та руйнує міф про внутрішню єдність постмодернізму [陆扬 2000]. Ху Цзіхуа²⁰, перекладач великої кількості творів Дерріди, у своїй книзі “Етичний і культурний поворот у постмодерністському контексті: про Левінаса, Дерріду і Нансі” 2005 року проводить порівняльний аналіз ідей трьох французьких філософів. Говорячи про Дерріду, Ху Цзіхуа вважає, що в останні роки життя Дерріда приділяв особливу увагу політичній кризі епохи політизації і в цей період його деконструктивні ідеї радше можна назвати ціннісною теорією, ніж деконструкцією. Ху Цзіхуа виділяє у творчості Дерріди три хронологічні етапи [胡继华 2005]. Набагато пізніше, у 2019 році, Ху Цзіхуа видав “Збірник критичних статей Дерріди”, до якого увійшли вибрані статті французького філософа та вступна стаття упорядника [胡继华 2019]. У книзі 2007 року Чжао Їфаня “Від Гуссерля до Дерріди: лекції із західної літературної теорії” розглядаються постмодернізм, німецька феноменологія, структуралізм і постструктуралізм у західній літературній теорії [赵一凡 2007].

Важливим порівняльним дослідженням є робота Лі Хунхуна “Багатоголоса гармонія” 2015 року [李宏鸿 2015]. Автор порівнює ідеї Вальтера Беньяміна та Жака Дерріди, які стосуються теорії перекладу. *По-перше*, Лі Хунхун простежує філософські витоки деконструктивістського погляду на переклад і зазначає, що, незважаючи на всі зусилля, Дерріди так і не вдалося вийти за межі ідей Платона та його метафізики, оскільки його “розрізнення”, “протописьмо”, “слід”, “початкове письмо” все ще пов’язані з певним першоджерелом і, відповідно, це є “початком метафізики, відродженої у зміненій формі”. Тобто базові поняття лише змінили свої назви. Але водночас Дерріда подолав однобічний структуралістський погляд на мову, що спирався на єдину структуру [李宏鸿 2015, 238–239]. *По-друге*, Лі Хунхун викладає основні ідеї деконструктивістської теорії перекладу, згідно з якою оригінальний текст перестає володіти священним авторитетом як джерело сенсу і навіть залежить від перекладу для продовження свого існування. Згідно з деконструктивістським підходом, переклад є регульованою трансформацією, рухом, спрямованим на вивільнення істини (*чистої мови*), прихованої в оригіналі. Його мета полягає в тому, щоб забезпечити спільний розвиток мови оригіналу та перекладу, щоб мова могла краще виражати істину, поступово стаючи чистішою, а не просто засобом передачі інформації (*значення*). Отже, завдання перекладача має полягати в тому, щоб через переклад виявити споріднені зв’язки між мовами, поступово відновлюючи цілісність чистої мови і допомагаючи мові стати досконалішою, повернувшись до свого початкового стану, коли мова та істина були нерозривно пов’язані. Звідси випливає, що основна ідея полягає в побудові гармонійного мовного царства шляхом здійснення перекладу [李宏鸿 2015, 239–240]. *По-третє*, Лі Хунхун узагальнює і

викладає деякі висновки для літературного перекладу, який має 1) з огляду на спосіб вираження сенсу в оригіналі прагнути знайти в мові перекладу способи вираження, аналогічні оригіналу, щоб досягти взаємного доповнення двох способів вираження сенсу; 2) відобразити відмінності між мовами і потім позначати їхні споріднені зв'язки, що дає змогу досягти взаємодоповнюваності способів вираження сенсу; 3) включати деконструктивістське тлумачення твору, що полягає в тому, щоб максимально руйнувати однозначність оригінального тексту, відкривати думку в русі значення і давати змогу рухомому значенню вести перекладача до сенсу; 4) застосовувати “аркадний дослівний переклад” (拱廊直译), який передбачає використання відтінків значень слів для пошуку аналогічного сенсу в мові перекладу (*сенси взаємного доповнення*). Врешті-решт Лі Хунхун доходить висновку, що літературний переклад має бути спрямований на досягнення гармонійного, взаємного доповнення способів вираження сенсу в мовах оригіналу та перекладу, щоб вивільнити істину, що міститься в оригіналі [李宏鸿 2015, 240–241]. Щодо власне порівняльного аналізу, то китайський учений описує внутрішній зв'язок між Беняміном і Деррідою в їхніх поглядах на теорію перекладу, доводячи, що Дерріда продовжив і перевершив ідеї Беняміна у своїй деконструктивістській концепції [李宏鸿 2015, 244].

Серед робіт цього напрямку також слід згадати книгу Лі Юн'ї²¹ “Діалог Дерріди з класиками європейської думки” 2016 року. У цій монографії порівнюються ідеї французького філософа з ідеями чотирнадцятих видатних західних мислителів шести важливих етапів історії європейської думки (класичний період, Середньовіччя, Ренесанс, епоха Просвітництва, XIX і XX століття) – Платона, Арістотеля, Августина, Екхарта, Данте, Монтеня, Руссо, Канта, Гегеля, К'єркегора, Маркса, Ніцше, Соссюра і Гуссерля. Лі Юн'ї глибоко досліджує інтерпретацію творів Дерріди, поєднуючи наявні наукові оцінки та власне розуміння, порівнює схожості та відмінності між Деррідою та цими мислителями, щоб надати багато поглядів на деконструкцію Дерріди та ідеї класиків думки [李永毅 2016].

4. Деконструйована етика, політологія, юриспруденція, естетика

Дослідження деррідіанської деконструкції в цих галузях привели до унікальних інтерпретацій у китайському контексті. Зокрема, Їнь Шугуан²² переклав есе Дерріди “Кінці людини”, яке включено в його працю 2001 року “Постструктура. Життєвий світ. Держава: новітні переклади та огляди оригінальних творів західних філософів”. Він аналізує та рецензує роботи мислителів-деконструктивістів. Їнь Шугуан зазначає, що дослідження Дерріди здебільшого зосереджені на проблемах політичної та етичної філософії, передусім на етичному аналізі питання демократії в його уявленнях про політику. Також китайський філософ вказує на те, що деконструкція Дерріди західних етичних і політичних понять не прагне до відмови від усіх традиційних політичних та етичних норм і не спрямована на утопію, а пропонує нову реальну активність для політики та етики [尹树广 2001].

Деконструктивістське визначення нестабільності моральних концепцій і постійного відкладання етичного сенсу, плинності та залежності етичних практик від контексту викликало інтерес із боку багатьох китайських філософів-марксистів. Зокрема, Фен Цзюнь²³ у своїй книзі “Етичні ідеї сучасної французької думки” 2007 року представляє три аспекти етичної думки Дерріди у філософії деконструкції: *по-перше*, це антилогоцентричне етичне значення; *по-друге*, це аналіз етики Левінаса; *по-третє*, дослідження зв'язків між гуманізмом і метафізикою. Дерріда вважає, що Гегель, Гуссерль і Гайдеггер пов'язували скасування гуманізму з пошуком істини, тоді як деконструктивізм, згідно з Ніцше, звинувачує сам пошук істини в тому, що це і є дурість гуманізму. Фен Цзюнь вважає, що Дерріда не усвідомлював чітко, що скасування гуманізму в Гегеля, Гуссерля і Гайдеггера не означало повернення до метафізики суб'єкта [冯俊 2007].

Критика Деррідою традиційних метафізичних основ вплинула на китайську політичну філософію, кидаючи виклик есенціалістським та абсолютистським підвалинам політичних ідеологій. Це особливо актуально в контексті сучасної критичної переоцінки марксизму та маоїзму, а також розуміння політичних наративів і структури влади. Чень Сюемін²⁴ у своїй книзі 2002 року “Наближення до Маркса” позитивно оцінює привидологію²⁵ Дерріди за внесок у формування справедливої оцінки марксизму та комунізму, а також сучасної західної капіталістичної системи [陈学明 2002]. У монографії Жень Піна “Маркс у сучасному контексті”, опублікованій у 2003 році, вже міститься досить глибоке дослідження деконструйованого марксизму Дерріди. Жень Пін вважає, що деконструктивізм Дерріди є важливим аспектом постмодерністської філософії та являє собою ірраціональний, підривний теоретичний підхід. Деконструктивізм спрямований на деконструкцію всієї метафізики присутності, й оскільки Дерріда вважає марксизм однією з форм метафізики, то він, природно, включає його в галузь деконструкції. Загалом Жень Пін об’єктивно оцінює деконструйований марксизм Дерріди: «Використовуючи стратегію накладання деконструктивізму на розуміння Маркса, Дерріда створив перший постмодерністський “сучасний контекст”, справді відкриваючи перспективу “сучасності”. Уперте збереження модерністської лінії марксистської філософії та спроби протистояти впливу постмодерністської філософії шляхом уникання або використання філософських перспектив за межами історичного марні; тоді як просте “виявлення” постмодерністських елементів у текстах Маркса, згідно з думкою Дерріди в “Привидах Маркса” та “Маркс і сини”, з метою інтерпретувати філософію Маркса як філософію з постмодерністським виміром хоча й наближає нас до “сучасності”, але також призводить до помилкових висновків» [任平 2003, 4–5].

Деякі китайські філософи-марксисты використовують підхід Дерріди для критики жорстких і детерміністських інтерпретацій діалектичного матеріалізму. Зокрема, у книзі Лі Чжєня “Деконструкція і деконструйований марксизм” 2004 року пояснюється виникнення ідей Дерріди та їхнє значення, а також подається марксистський погляд на деконструкцію. Робота є одним із найбільш систематизованих досліджень цього питання в Китаї. Лі Чжєнь стверджує, що деконструйований марксизм формує множинність значень і форм марксизму. Відповідно, це є протиставленням єдиному розумінню та обмеженню теоретичного розвитку і практичного застосування марксизму. Тобто життєва сила марксизму полягає в його гетерогенності, що є основною умовою та неодмінним фактором для прийняття марксизму та його перетворення на вічну спадщину [李振 2004]. У книзі Чжао Тяньчєна та Лі Цзюаньфєня “Привиди Маркса і реальність” 2004 року також досліджується деконструйований марксизм Дерріди. Автори розглядають марксизм і науковий соціалізм із погляду сучасної герменевтики, намагаючись поєднати підходи сучасної герменевтики та марксизму [赵天成、李娟芬 2004].

Робота Шана Цзе “Розщеплення духу: діалоги з літнім Деррідою” допомагає зрозуміти політичну думку Дерріди та пов’язати його політико-етичні ідеї з деконструктивною стратегією. Шан Цзе зазначає, що Дерріда першим виявив віртуальну ідеологічну структуру традиційної філософії, а саме протиставлення, задані трансцендентальним суб’єктом. Через постійне розрізнення обидві сторони протиставлення стають розмитими або навіть взаємозамінними. У цьому ланцюгу доповнень час просторово змінюється, і примарний час робить історію нелінійною, без задалегідь заданої ідеальної політичної моделі. Шан Цзе закликає звернути увагу на проблему “надмірності” в думках Дерріди, на проблему, що виходить за межі структури. Етика Дерріди полягає в осмисленні надмірних елементів, які виходять за рамки етичної структури. Дві головні ідеї, які професор Шан Цзе підкреслює у своїй роботі, полягають у послідовному дослідженні політико-етичних ідей Дерріди та в акценті на трансцендентності його думок [尚杰 2006].

У китайській марксистській філософії деконструкція Дерріди була застосована для критики основ права та справедливості. Розкриваючи внутрішні суперечності та винятки в юридичних текстах, китайські вчені використовували деконструкцію для просування більш гнучкого та контекстно-орієнтованого підходу до права. Цей підхід узгоджується з традиційною китайською правовою думкою, яка часто підкреслює гармонію та баланс на протигагу жорсткому легалізму. У своїй книзі 2006 року “Вступ до західної політичної філософії: історія, моделі та деконструкція” Оу Ян’ін²⁶, зокрема, зазначає, що Дерріда виклав свої політико-етичні ідеї на основі концепції, де ключовими поняттями є “невизначеність” або “недетермінованість” та “почуття відповідальності”.

Книга Чжана Ніна “Подорож деконструкції: китайський слід” 2009 року включає дослідження, переклади, інтерв’ю, у яких представлено всебічне дослідження можливості застосування деконструктивістського підходу до різних галузей традиційної китайської філософії, включно з етикою, політологією, юриспруденцією та теологією, а також такими релігійними системами, як даосизм і буддизм. Чжан Нін визначає, як деконструкція може допомогти виявити приховані структури і динаміку влади, як взаємодіють індивідуальні та колективні інтереси, як формуються політичні рішення [张宁 2009]. Книга Юе Ляна²⁷ “Критика методу привидології” 2008 року зосереджена на пізньому періоді творчості Дерріди в загальному контексті розвитку постмодернізму. Автор намагається довести, що деконструйований Деррідою марксизм являє собою регрес марксизму, а не його розвиток [岳梁 2008, 4]. Юе Лян вважає, що деконструктивізм Дерріди за своєю суттю протистоїть не раціональності загалом, а раціональності епохи Просвітництва [岳梁 2008, 5]. У 2014 році вийшла ще одна книга Юе Ляна – “Від привидів до прощення”, у якій автор продовжив свою критику привидології. Дослідження пізніх думок Дерріди також включає роздуми про модернізацію Китаю та обґрунтування важливості теорії прощення для побудови гармонійного суспільства (和谐社会 *hexie shehui*) [岳梁 2014].

Фан Сянхун детально й оригінально розмірковує про сучасну німецьку та французьку філософію, насамперед феноменологію. Його книга 2009 року “Танець привидів: Дерріда і феноменологія” являє собою глибоке переосмислення пізніх робіт французького філософа. Подібно до Шана Цзе, Фан Сянхун простежує питання привидів аж до феноменології Гуссерля та Гайдеггера, аналізуючи історичний процес взаємин Дерріди з феноменологією і пояснюючи перехід від згасаючої феноменології до привидології в пізній період творчості Дерріди. Потім він аналізує етичну та політичну філософію привидів на основі генеалогії привидології. Основною проблемою привидів є апіорна проблема феноменології, яку Дерріда радикально просував, створюючи характеристики привидів, як-от “негативна присутність”, “квазіапіорність” і “постапіорність”. У цьому сенсі Фан Сянхун вказує на квазіапіорний вимір у пізніх ідеях Дерріди. Введення вимірів негативної присутності та квазіапіорності привело до онтологічного уявлення, яке виникає в Дерріди при зустрічі з марксизмом. Це оригінальне тлумачення Фаном Сянхуном політичних та етичних ідей спрямоване на пояснення парадоксів демократії та справедливості в Дерріди [方向红 2010].

У монументальній роботі Гао Сюаньяна²⁸ “Сучасна політична філософія” 2010 року представлено біографію Дерріди та його деконструкцію традиційної політичної філософії. Гао Сюаньян вважає, що пізня політична філософія Дерріди являє собою не лише критику різних сучасних політичних подій з позицій деконструкції, а й політичну практику самої деконструктивної стратегії. На його думку, політологія Дерріди є свого роду “філософією політики подій”. Це змушує нас при вивченні політичної етики Дерріди звертатися до проблеми *іншого*. Хоча Гао Сюаньян не розкриває важливі етичні концепції, що містяться в політичній філософії Дерріди,

з аналізу політичної філософії останнього можна зробити висновок про її етичну спрямованість. Гао Сюаньян також зазначає, що Дерріда завжди прагнув поєднати філософську творчість із реальним життям, розглядаючи свою деконструкцію як критику реального світу, його історії та майбутнього і розуміючи цю критику як саму сутність філософської творчості. Так звана “філософія політики подій” насправді є саме такою критичною філософією, тісно пов’язаною з реальністю [高宣扬 2010].

Огляд концепції деконструкції та джерел її формування, боротьби з фоноцентризмом і логоцентризмом, розуміння неологізму “розрізнення” міститься в книзі Хуана Ціхуна²⁹ “Дерріда про мистецтво” 2007 року. Автор пояснює, як ідеї Дерріди можуть бути застосовані в мистецтві та мистецтвознавстві, як мистецтво кидає виклик традиційним уявленням про сенс і репрезентацію, як застосовувати “розрізнення” у творчому процесі та інтерпретації мистецтва. Особливу увагу Хуан Ціхун приділяє деконструкції як методології розуміння мистецтва, тобто вивченню того, як деконструктивні стратегії виявляють приховані припущення і бінарності в художніх творах, приводячи до нових інтерпретацій і розуміння. У монографії наводиться кілька конкретних прикладів такого аналізу для ілюстрації того, як деконструкція може розкривати глибші шари сенсу і кидати виклик традиційним інтерпретаціям. Також Хуан Ціхун розглядає вплив Дерріди на сучасні художні рухи та використання деконструктивних технік для створення інноваційних, провокаційних творів мистецтва, які ставлять під питання традиційні естетичні норми. Важливою частиною роботи є порівняльний аналіз поглядів Дерріди на мистецтво з поглядами Мішеля Фуко, Жана-Франсуа Ліотара і Жилья Делеза. Загалом Хуан Ціхун критично оцінює можливість застосування ідей Дерріди в мистецтвознавстві та визначає напрями подальших досліджень у цій галузі [黃其洪 2007].

У книзі Юаня Сяньляя³⁰ “Поетика Дерріди і західна культурна традиція” 2010 року розглядається критика Деррідою філософських основ поетики логосу, епістемологія деконструкції та розуміння літературної сутності, теорія деконструктивного мистецтва та деконструктивні естетичні тенденції [袁先来 2010]. У 2015 році вийшло друге видання цієї книги [袁先来 2015].

У книзі Чжана Чженьдуна³¹ “Мистецтво і деконструкція” 2018 року детально аналізуються три важливі твори Жака Дерріди – “Істина в живописі”, “Таємне мистецтво Антонена Арто” і “Мемуари сліпого: автопортрет та інші руїни”. Книга проливає світло на інтелектуальне підґрунтя та теоретичні джерела ідей Дерріди, що дає змогу автору оцінити різноманітність та глибину його думок. Як допоміжні аспекти розглядаються проблеми походження мови та дослідження писемності [张振东 2018].

Висновки

Специфіка досліджень деконструкції Дерріди в Китаї визначається інтелектуальним, культурним та політичним контекстом. Методологія досліджень китайських учених та їхні погляди на творчість Дерріди здебільшого не збігаються із зарубіжними, оскільки переважно визначаються китаїзованим марксизмом. Вплив концепції деконструкції Дерріди на розвиток гуманітарних наук у континентальному Китаї виражається ось у чому. *По-перше*, концепція деконструкції зруйнувала традиційні грандіозні наративи, що поклато початок формуванню багатовекторного розвитку сучасної китайської філософії та літературознавства. *По-друге*, ідеї Дерріди допомогли розвінчати міф про так звану абсолютну істину, заклавши основу для формування відносного розуміння істини. *По-третє*, підходи Дерріди сприяли розмиттю штучних меж між літературою та філософією, що привело до створення основи для формування нової гуманітарної науки. Загалом, включення деконструкції Дерріди в сучасну китайську марксистську філософію та гуманітарну науку сприяло налагодженню міжкультурного діалогу, покращенню методів критичного

аналізу для вивчення етичних, політичних, правових, естетичних питань. Рецепція концепції деконструкції Дерріди китайськими ученими-марксистами є яскравим прикладом адаптивності західних ідей у різних культурних та інтелектуальних традиціях.

¹ <https://cnki.net/> (дата звернення: 27.06.2024).

² Сюй Чунвень 徐崇温 (1930–2024), народився в Усі, провінція Цзянсу, теоретик марксизму, філософ, історик філософії, почесний член Академічної ради Академії суспільних наук КНР. За життя був заслуженим дослідником та науковим керівником докторантів Інституту філософії Академії суспільних наук КНР. Сюй Чунвень присвятив своє життя дослідженню історичного матеріалізму, історії марксистської філософії, сучасної західної філософії, західного марксизму, демократичного соціалізму, теорії Ден Сяопіна та науково-соціалізму.

³ Є Сюйшань 叶秀山 (1935–2016), народився в повіті Янчжун, провінція Цзянсу, філософ, історик філософії. Був першим членом Академічної ради Академії суспільних наук КНР, а також членом Восьмого і Дев'ятого Всекитайського комітету Народної політичної консультативної ради Китаю.

⁴ Сяо Цзіньлун 肖锦龙, народився в 1960 р. в Дінсі, провінція Ганьсу, доктор філологічних наук, професор і науковий керівник докторантів на кафедрі порівняльної літератури факультету літератури Нанкінського університету. Спеціалізація: англійська література, сучасна західна літературна критика.

⁵ Чжан Лунсі 张隆溪, народився в 1947 р. в Ченду, провінція Сичуань. Всесвітньо відомий вчений у галузі порівняльної та світової літератури. Займається порівняльним вивченням китайської та західної літератури і культури. Здобув ступінь магістра в Пекінському університеті в 1981 р., ступінь доктора філософії в Гарвардському університеті в 1989 р.; з 1989-го до 1998 р. був професором Каліфорнійського університету в Ріверсайді; з 1998 р. викладає в Міському університеті Гонконгу; у 2009 р. був обраний іноземним членом Шведської королівської академії гуманітарних наук, історії та археології; у 2013 р. обраний іноземним членом Європейської академії наук; із 2016 р. і дотепер є членом Міжнародної асоціації порівняльного літературознавства. З 2019 р. президент Міжнародної асоціації порівняльної літератури; у 2018 р. призначений почесним деканом Школи іноземних мов Сичуанського університету; у 2023 р. перейшов на повну ставку в Хунанський педагогічний університет.

⁶ Ван Їчуань 王一川, народився в 1959 році в Мучуані, провінція Сичуань, декан і професор Школи мистецтв Пекінського університету. Лауреат п'ятої премії Міністерства освіти за видатні досягнення у викладанні у вищій школі. Заступник голови Китайської асоціації літературних критиків, віцепрезидент Китайського товариства естетики, віцепрезидент Китайського товариства літературної теорії. Член десятого комітету Всекитайської асоціації літератури і мистецтва. Заступник голови Пекінської федерації літературних і художніх кіл, голова Пекінської асоціації літературних критиків, голова Комітету з теорії та критики Китайської телевізійної асоціації. Останніми роками займається дослідженням теорії мистецтва, літератури, естетики, кінокритики тощо.

⁷ Юй Хун 余虹 (1957–2007), доктор літературознавства, спеціаліст у галузі порівняльного літературознавства, викладав на факультеті китайської мови та літератури Цзінанського університету, професор кафедри китайської мови та літератури Народного університету Китаю, керівник докторантів, почесний професор Центру досліджень літературознавства та естетики Фуданського університету, почесний професор Центру досліджень порівняльного літературознавства та світової літератури Сичуанського університету, член Товариства теорії китайської та зарубіжної літератури, член Товариства теорії давньокитайської літератури. 13 вересня 2007 року стаття під назвою “Все життя однієї людини” поширилася по всьому світу, ставши класикою прославлення життя, оскільки її автор попросився з цим світом “ненормальним способом”, скоївши самогубство, і цей автор був Юй Хун.

⁸ Чжан Шоуїн 张首映, народився в 1959 році в Ханьчуані, провінція Хубей, член КПК, доктор філософії, голова Ради директорів Китайської асоціації з просування новинної культури.

⁹ Шан Цзе 尚杰, народився в 1955 р. в Шеньяні, провінція Ляонін, доктор філософії, викладач кафедри зарубіжної філософії Школи філософії Університету Академії суспільних наук КНР, завідувач відділу сучасної зарубіжної філософії Інституту філософії Академії суспільних наук КНР, науковий керівник аспірантів. У своїх дослідженнях особливу увагу приділяє французькій філософії та постмодерністській думці.

¹⁰ Чжоу Жуншен 周荣胜, професор кафедри китайської мови та літератури Фуданського університету. Спеціалізується на порівняльному вивченні поетики, естетики та літературної теорії. Доктор філософії (Інститут зарубіжної філософії Пекінського університету, тема дисертації – “Граматиологія Дерріди”).

¹¹ Чжу Ган 朱刚, народився в 1972 році в Суцянї, провінція Цзянсу, доктор філософії, викладач на кафедрі філософії та в Інституті феноменології Університету Сунь Ятсена. Основні галузі досліджень – феноменологія та французька філософія.

¹² Фан Сянхун 方向红, народився в 1967 році в Чаоху, провінція Аньхой, доктор філософії, професор кафедри філософії Університету Сунь Ятсена.

¹³ Цай Сінле 蔡新乐, народився в березні 1964 р. в Танхе, провінція Хенань. Доктор літературознавства Університету Чжуншань, наразі є заступником головного редактора журналу “Гуан І” (“广译”). Професор другого рівня Нанкінського університету, науковий керівник докторантів. Запрошений професор провінції Хенань, член Академічної ради Хенанського університету, керівник напряму англійської мови та літератури (що має докторську та постдокторську дослідницьку програму), директор Інституту досліджень теорії перекладу, член Китайської асоціації порівняльних досліджень англійської та китайської мов, науковий керівник докторантів. Основні напрями досліджень – теорія і практика перекладу.

¹⁴ Лу Ян 陆扬, професор кафедри філософії Фуданського університету, науковий керівник докторантів, провідний спеціаліст з естетики, член дисертаційної ради кафедри. Має велику кількість публікацій, удостоєний численних нагород.

¹⁵ Чень Сяомін 陈晓明, народився в лютому 1959 року в Гуанцзе, провінція Фуцзянь, доктор літературознавства, завідувач кафедри китайської мови та літератури Пекінського університету до 2020 р., професор і науковий керівник докторантів. Заступник голови Китайського товариства літературної теорії, заступник голови Китайського товариства досліджень сучасної літератури. Основні напрями досліджень – сучасна китайська література та постмодерністська літературна критика. Лауреат багатьох нагород, зокрема Китайської літературної премії ЗМІ, Літературної премії Лу Сіня, Першої літературної премії Tencent, Премії з філософії та соціальних наук Пекіна, Премії за видатні досягнення в галузі гуманітарних та соціальних наук Пекінського університету, Премії за видатні наукові дослідження у вищих навчальних закладах (гуманітарні та соціальні науки). Член 12-го Центрального комітету Демократичного союзу Китаю, член Пекінського комітету НПКРК, заступник голови Культурного комітету Демократичного союзу Китаю, заступник голови Китайського товариства літературної теорії, заступник голови Китайського товариства досліджень сучасної літератури та інших організацій. Журнал “Китайські таланти” назвав його “лідером постмодернізму”.

¹⁶ Ван Цінфен 王庆丰, народився 10 жовтня 1978 року в Лінчжоу, провінція Хенань, професор і науковий керівник докторантів Інституту філософії та соціальних наук Цзілінського університету, штатний дослідник Центру досліджень основ філософії при Цзілінському університеті, який є ключовою дослідницькою базою гуманітарних і соціальних наук Міністерства освіти КНР. Наразі є директором навчального управління та директором офісу прийому студентів бакалаврату Цзілінського університету. Член Товариства діалектичного матеріалізму Китаю, член Товариства історії марксистської філософії Китаю, член Філософського товариства провінції Цзілінь, експерт групи з оцінки філософських дисциплін провінції Цзілінь, виконавчий головний редактор журналу “Фундаментальні теоретичні дослідження основ філософії”.

¹⁷ Дай Ден’юнь 戴登云, народився в 1972 році в повіті Лу, провінція Сичуань, професор факультету гуманітарних наук Південно-Західного університету Мінцзу та керівник магістерських програм.

¹⁸ Лі Вейсюе 李为学, філософ, член Філософського товариства провінції Ганьсу, член Дослідницького товариства традиційної культури провінції Ганьсу, позаштатний дослідник Інституту моральних і релігійних досліджень при Університеті Цінхуа. Основні галузі досліджень – філософія Гайдегера і Ніцше, китайська класична філософія.

¹⁹ Ян Ген 杨耕, народився в 1956 році, віцепрезидент Китайського товариства з вивчення Маркса та Енгельса, професор і науковий керівник докторантів філософського факультету Пекінського педагогічного університету, президент і головний редактор видавництва Пекінського педагогічного університету, член шостого складу експертної комісії Державної ради з присудження наукових ступенів.

²⁰ Ху Цзіхуа 胡继华 (?–2021), доктор порівняльного літературознавства, професор Пекінського університету міжнародних досліджень, керівник дисципліни порівняльного та світового літературознавства, науковий керівник магістрантів за спеціальністю порівняльного та світового літературознавства, заступник декана факультету культури та комунікації.

²¹ Лі Юн'ї 李永毅, народився в 1975 р. в Кайчжоу, Чунцін, професор факультету іноземних мов Чунцінського університету, член Американського товариства класичних досліджень і Британської класичної асоціації, заступник голови Чунцінського товариства перекладачів, лауреат сьомої Літературної премії Лу Сіня.

²² Інь Шугуан 尹树广, професор, доктор філософії, науковий керівник аспірантів за спеціальністю “зарубіжна філософія” Школи філософії та соціального розвитку Південно-Китайського педагогічного університету, заступник голови Китайського товариства досліджень сучасного зарубіжного марксизму.

²³ Фен Цзюнь 冯俊, народився в 1958 р. в повіті Іншань, провінція Хубей, член КПК, доктор філософії, професор другого рівня, науковий керівник аспірантів, експерт, який отримує спеціальні державні субсидії Державної ради. Колишній член адміністративного комітету (на рівні заступника міністра) Дослідницького інституту партійної історії та літератури при ЦК КПК.

²⁴ Чень Сюемін 陈学明, народився в 1947 р. на острові Чунмін (Шанхай), професор, науковий керівник докторантів на філософському факультеті Фуданського університету. Основні напрями досліджень – західний марксизм, сучасна західна філософія, історія розвитку марксистської філософії та сучасний китайський марксизм.

²⁵ Привидологія (також хонтологія – від англ. hauntology; від англ. haunt – привид, ontology – буття) – термін, введений Жаком Деррідою для позначення парадоксального стану привида, який ані існує, ані не існує. Спочатку створений автором для опису особливого буття ідеї комунізму, пізніше був використаний у ширшому культурному контексті – стосовно музики, фото- та кіномистецтва, літератури, психоаналізу та інших сфер.

²⁶ Оу Ян'їн 欧阳英, наукова співробітниця Інституту філософії Академії суспільних наук КНР, заступниця завідувача відділу історії марксистської філософії, членкиня правління Китайського товариства історії марксистської філософії, заступниця генерального секретаря Китайського товариства досліджень “потрійного представництва” (“三個代表”). Основні напрями досліджень – політична філософія, історія марксистської філософії, філософські ідеї Мао Цзедун та інші.

²⁷ Юе Лян 岳梁, доктор філософії, професор менеджменту в Школі політичних і суспільних наук Сучжоуського університету. Керував дослідженнями в рамках проекту Національного фонду суспільних наук. Основні напрями досліджень – менеджмент, філософія розвитку, філософія менеджменту.

²⁸ Гао Сюаньян 高宣扬, китайський філософ, народився в 1940 р. в Лаосі, етнічний китаець. Вільно володіє англійською, французькою, німецькою, російською та індонезійською мовами. Протягом понад 30 років проводить наукові дослідження соціальних, культурних та політичних явищ у Франції, Німеччині, Великобританії та США. Його наукова діяльність зосереджена на міждисциплінарних дослідженнях у галузі філософії та гуманітарних і соціальних наук. З липня 2010 р. обіймає посаду професора в Шанхайському транспортному університеті.

²⁹ Хуан Ціхун 黄其洪, народився в 1979 році в Лунчані, провінція Сичуань. Член КПК, доктор філософії, професор, науковий керівник докторантів, керівник гуртка з вивчення Гегеля, директор Інституту західного марксизму при Південно-Західному університеті, керівник дисципліни зарубіжного марксизму в цьому університеті, виконавчий редактор журналу “Дослідження західного марксизму”, науковий співробітник Центру досліджень марксистської теорії та Центру економічного і соціального розвитку району Три ущелини при Південно-Західному університеті, член Ради з історії марксистської філософії Китаю, постійний член Товариства з дослідження сучасного зарубіжного марксизму, експерт з оцінки проектів Національного соціального наукового фонду, Китайського постдокторського фонду, Фонду досліджень Китаю та Фонду підтримки студентів за кордоном, член редколегії

журналу “Теоретичні горизонти”, член редакційної колегії “Збірника з практичної філософії”, ведучий онлайн-курсу “Читання філософських класиків”.

³⁰ Юань Сяньлай 袁先來, народився в Чучжоу, провінція Аньхой, доктор англійської мови та літератури, професор і науковий керівник аспірантів в Інституті літератури Північно-Східного педагогічного університету. Проходив короткострокове навчання в Китайському університеті Гонконгу, а також був запрошеним ученим в Університеті штату Огайо. Основні напрями досліджень – англо-американська література та християнська культура.

³¹ Чжан Чженьдун 张振东, народився в 1978 р. в Чанчуні, провінція Цзілінь, доктор філософії, доцент, науковий керівник магістрантів у Школі марксизму Шаньсіського педагогічного університету. Основні напрями досліджень – марксистська та західна філософія.

ЛІТЕРАТУРА

Wei Xiaoping. The Collision of Marxism and Derrida's Deconstruction in China // **Diogenes.** Vol. 57, Issue 4: Philosophical Reflections Across Cultures. 2010. DOI: <https://doi.org/10.1177/0392192111433676>

Zhang Ning. Jacques Derrida's first visit to China: A summary of his lectures and seminars // **Dao,** 2002, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02856999>

白艳霞。结构与解构 // 文学评论。第6期, 1996。

布洛克曼。结构主义: 莫斯科—布拉格—巴黎。北京, 1980。

蔡新乐。相关的相关。北京, 2007。

蔡新乐。翻译与自我: 德里达“死结”的翻译学解读与批判。北京, 2008。

曾艳兵。东方后现代。桂林, 1996。

陈晓明。德里达的底线。北京, 2009。

陈晓明。德里达的底线。广州, 2023。

陈学明。走近马克思。北京, 2002。

戴登云。解构的难题: 德里达再研究。北京, 2013。

德里达。一种疯狂守护着思想。上海, 1997。

德里达。文学行动。北京, 1998。

德里达。多义的记忆。北京, 1999a。

德里达。马克思的幽灵。北京, 1999b。

德里达。论文字学。上海, 1999c。

德里达。声音与现象。北京, 1999d。

德里达。书写与差异。北京, 2001。

德里达。德里达中国讲演录。北京, 2003。

德里达。多重立场。北京, 2004a。

德里达。胡塞尔“几何学的起源”引论。南京, 2004b。

德里达。论文字学。上海, 2005a。

德里达。宗教。香港, 2005b。

德里达。宗教。北京, 2006。

德里达。论好客。桂林, 2008a。

德里达。论精神。上海, 2008b。

德里达。马克思的幽灵。北京, 2008c。

德里达。胡塞尔哲学中的发生问题。北京, 2009。

德里达。解构与思想的未来。长春, 2011a。

德里达。声音与现象。北京, 2011b。

德里达。无赖。上海, 2011c。

德里达。“友爱的政治学”及其他。长春, 2011d。

德里达。论精神。上海, 2014。

德里达。论文字学。上海, 2015。

德里达。马克思的幽灵。北京, 2016。

德里达。声音与现象。北京, 2017。

德里达。马刺。上海, 2018a。

德里达。赠予死亡。西安, 2018b。

德里达。胡塞尔哲学中的发生问题。北京, 2019a。

德里达。宗教。北京, 2019b。

德里达。野兽与主权者-第一卷, 第一卷 (2001–2002)。西安, 2021。

德里达。书写与差异。北京, 2022a。

- 德里达。野兽与主权者-第一卷,第二卷(2002-2003)。西安, 2022b。
- 方生。后结构主义文论。济南, 1999。
- 方向红。生成与解构。南京, 2006。
- 方向红。幽灵之舞: 德里达与现象学。南京, 2010。
- 冯俊。当代法国伦理思想。上海, 2007。
- 高宣扬。当代政治哲学。北京, 2010。
- 胡继华。后现代语境中伦理文化转向: 论列维纳斯、德里达和南希。北京, 2005。
- 胡继华。德里达评论文集。福州, 2019。
- 黄其洪。德里达论艺术。长春, 2007。
- 赖安。当代西方文学理论。成都, 1986。
- 李宏鸿。多声部的和谐。天津, 2015。
- 李天鹏。德里达解构主义的认知机制研究。成都, 2018。
- 李为学。自我吞噬的视野—德里达“延异”文绎解。上海, 2015。
- 李永毅。德里达与欧洲思想经典的对话。北京, 2016。
- 李振。解构与解构的马克思主义。上海, 2004。
- 陆扬。德里达。武汉, 1996。
- 陆扬。后现代性的文本阐释: 福柯与德里达。上海, 2000。
- 陆扬。德里达的幽灵。武汉, 2008。
- 孟宪清。解构及其超越。武汉, 2017。
- 欧阳英。走进西方政治哲学: 历史、模式与解构。北京, 2006。
- 任平。当代视野中的马克思。南京, 2003。
- 尚杰。德里达。长沙, 1999。
- 尚杰。精神的分裂: 与老年德里达的对话。上海, 2006。
- 尚杰。从胡塞尔到德里达。南京, 2008a。
- 尚杰。归隐之路。南京, 2008b。
- 盛宁。二十世纪美国文论。北京, 1994。
- 王逢振。今日西方文学批评理论。桂林, 1988。
- 王宁。后结构主义与分解批评 // 文学评论。第6期。1987。
- 王庆丰。德里达发生现象学研究。北京, 2011。
- 王一川。语言乌托邦。昆明, 1994。
- 王岳川。艺术本体论。上海, 1994。
- 王忠勇。本世纪西方文论述评。昆明, 1989。
- 肖锦龙。德里达的解构理论思想性质论。北京, 2004。
- 徐珂。解构主义在中国的传播和研究综论 // 社会科学辑刊。第4期。2001。
- 徐崇温。结构主义与后结构主义。沈阳, 1986。
- 杨大春。德里达。台北, 1996。
- 杨耕。德里达: 从解构主义转向马克思主义——解读〈马克思的幽灵〉当代国外马克思主义评论。第二辑。2000a。
- 杨耕。马克思主义哲学与后现代主义在当代的相遇 // 学术界。第2期。2000b。
- 叶秀山。意义世界的埋葬——评隐晦哲学家德里达 // 中国社会科学。第3期。1989。
- 尹树广。后结构·生活世界·国家。哈尔滨, 2001。
- 余虹。对二十世纪中国文论叙述的反思 // 文艺研究。1996。
- 袁先来。德里达诗学与西方文化传统。长春, 2010。
- 袁先来。德里达诗学与西方文化传统。长春, 2015。
- 岳梁。幽灵学方法批判。北京, 2008。
- 岳梁。从幽灵到宽恕。苏州, 2014。
- 张隆溪。二十世纪西方文论述评。北京, 1986。
- 张宁。解构之旅·中国印记。南京, 2009。
- 张首映。西方二十世纪文论史。北京, 1999。
- 张振东。艺术与解构。上海, 2018。
- 章启群。哲人与诗: 西方当代一些美学问题的哲学根源。合肥, 1994。
- 赵天成、李娟芬。马克思的幽灵与现实。北京, 2004。
- 赵一凡。从胡塞尔到德里达: 西方文论讲稿。北京, 2007。
- 郑敏。结构—解构视角。北京, 1998。
- 周荣胜。文字场景: 论德里达的文字学。重庆, 2005。
- 朱刚。本原与延异。上海, 2006。
- 朱刚。本原与延异。北京, 2019。

REFERENCES

- Wei Xiaoping (2010), “The Collision of Marxism and Derrida’s Deconstruction in China”, *Dio- genes*, Vol. 57, Issue 4: Philosophical Reflections Across Cultures, pp. 56–62. DOI: <https://doi.org/10.1177/0392192111433676>
- Zhang Ning (2002), “Jacques Derrida’s first visit to China: A summary of his lectures and seminars”, *Dao*, No. 2, pp. 141–162. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02856999>
- Bai Yanxia (1996), “Jiegou yu jiegou”, *Wenxue pinglun*, Issue 6, pp. 25–34. (In Chinese).
- Buluokeman (1980), *Jiegou zhuyi: Mosike—Bulage—Bali*, Shangwu yin shuguan, Beijing. (In Chinese).
- Cai Xinle (2007), *Xiangguan de xiangguan*, Zhongguo shehui kexue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Cai Xinle (2008), *Fanyi yu ziwo: Delida “Si jie” de fanyi xue jiedu yu pipan*, Zhōngguó shèhuì kēxué chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Ceng Yanbing (1996), *Dongfang hou xiandai*, Guangxi shifan daxue chubanshe, Guilin. (In Chinese).
- Chen Xiaoming (2009), *Delida de dixian*, Beijing daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Chen Xiaoming (2023), *Delida de dixian*, Guangdong renmin chubanshe, Guangzhou. (In Chinese).
- Chen Xueming (2002), *Zou jin Makesi*, Dongfang chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Dai Dengyun (2013), *Jiegou de nanti: Delida zai yanjiu*, Renmin chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (1997), *Yi zhong fengkuang shouhu zhe sixiang*, Shanghai renmin chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (1998), *Wenxue xingdong*, Zhongguo shehui kexue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (1999a), *Duoyi de jiyi*, Zhongyang bianyi chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (1999b), *Makesi de youling*, Zhongguo renmin daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (1999c), *Lun wenzi xue*, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (1999d), *Shengyin yu xianxiang*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2001), *Shuxie yu chayi*, Sanlian shudian, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2003), *Delida zhongguo jiang yan lu*, Zhongyang bianyi chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2004a), *Duozhong lichang*, Sanlian shudian, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2004b), *Husai'er “Jihe xue de qiyuan” yinlun*, Nanjing daxue chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Delida (2005a), *Lun wenzi xue*, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (2005b), *Zongjiao*, Daofeng shushe, Hongkong. (In Chinese).
- Delida (2006), *Zongjiao*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2008a), *Lun haoke*, Guangxi shifan daxue chubanshe, Guilin. (In Chinese).
- Delida (2008b), *Lun jingshen*, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (2008c), *Makesi de youling*, Zhongguo renmin daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2009), *Husai'er zhexue zhong de fasheng wenti*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2011a), *Jiegou yu sixiang de weilai*, Jilin renmin chubanshe, Changchun. (In Chinese).
- Delida (2011b), *Shengyin yu xianxiang*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2011c), *Wulai*, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (2011d), *“Youyi de zhengzhi xue” ji qita*, Jilin renmin chubanshe, Changchun. (In Chinese).
- Delida (2014), *Lun jingshen*, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (2015), *Lun wenzi xue*, Shanghai yiwen chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (2016), *Makesi de youling*, Zhongguo renmin daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2017), *Shengyin yu xianxiang*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2018a), *Maci*, Huadong shifan daxue chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Delida (2018b), *Zengyu siwang*, Xibei daxue chubanshe, Xi’an. (In Chinese).

- Delida (2019a), *Husai'er zhexue zhong de fasheng wenti*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2019b), *Zongjiao*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2021), *Yeshou yu zhuquan zhe – di yi juan, di yi juan (2001–2002)*, Xibei daxue chubanshe, Xi'an. (In Chinese).
- Delida (2022a), *Shuxie yu chayi*, Zhongguo renmin daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Delida (2022b), *Yeshou yu zhuquan zhe – di yi juan, di er juan (2002–2003)*, Xibei daxue chubanshe, Xi'an. (In Chinese).
- Fang Sheng (1999), *Hou jiegou zhuyi wen lun*, Shandong jiaoyu chubanshe, Jinan. (In Chinese).
- Fang Xianghong (2006), *Shengcheng yu jiegou*, Nanjing daxue chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Fang Xianghong (2010), *Youling zhi wu: Delida yu xianxiang xue*, Jiangsu renmin chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Feng Jun (2007), *Dangdai faguo lunli sixiang*, Tongji daxue chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Gao Xuanyang (2010), *Dangdai zhengzhi zhexue*, Renmin chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Hu Jihua (2005), *Houxiandai yujing zhong lunli wenhua zhuanxiang: Lun Leiwenasi, Delida he Nanxi*, Jinghua chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Hu Jihua (2019), *Delida pinglun wenji*, Fujian jiaoyu chubanshe, Fuzhou. (In Chinese).
- Huang Qihong (2007), *Delida lun yishu*, Jilin meishu chubanshe, Changchun. (In Chinese).
- Lai An (1986), *Dangdai xifang wenxue lilun*, Sichuan Wenyi chubanshe, Chengdu. (In Chinese).
- Li Honghong (2015), *Duo shengbu de hexie*, Nankai daxue chubanshe, Tianjin. (In Chinese).
- Li Tianpeng (2018), *Delida jiegou zhuyi de renzhi jizhi yanjiu*, Sichuan daxue chubanshe, Chengdu. (In Chinese).
- Li Weixue (2015), *Ziwo tunshi de shiye—Delida “Yanyi” wen yi jie*, Huadong shifan daxue chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Li Yongyi (2016), *Delida yu Ouzhou sixiang jingdian de duihua*, Kexue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Li Zhen (2004), *Jiegou yu jiegou de Makesi zhuyi*, Shanghai renmin chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Lu Yang (1996), *Delida*, Huazhong shifan daxue chubanshe, Wuhan. (In Chinese).
- Lu Yang (2000), *Houxiandaixing de wenben chanshi: Fuke yu Delida*, Shanghai sanlian shudian, Shanghai. (In Chinese).
- Lu Yang (2008), *Delida de youling*, Wuhan daxue chubanshe, Wuhan. (In Chinese).
- Meng Xianqing (2017), *Jiegou ji qi chaoyue*, Wuhan daxue chubanshe, Wuhan. (In Chinese).
- Ou Yangying (2006), *Zou jin xifang zhengzhi zhexue: Lishi, moshi yu jiegou*, Zhongyang bianyi chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Ren Ping (2003), *Dangdai shiye zhong de Makesi*, Jiangsu renmin chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Shang Jie (1999), *Delida*, Hunan jiaoyu chubanshe, Changsha. (In Chinese).
- Shang Jie (2006), *Jingshen de fenlie: Yu laonian Delida de duihua*, Tongji daxue chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Shang Jie (2008a), *Cong Husai'er dao Delida*, Jiangsu renmin chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Shang Jie (2008b), *Guiyin zhi lu*, Jiangsu renmin chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Sheng Ning (1994), *Ershi shiji Meiguo wen lun*, Beijing daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Wang Fengzhen (1988), *Jinri xifang wenxue piping lilun*, Lijiang chubanshe, Guilin. (In Chinese).
- Wang Ning (1987), “Hou jiegou zhuyi yu fen jie piping”, *Wenxue pinglun*, Issue 6, pp. 143–151. (In Chinese).
- Wang Qingfeng (2011), *Delida fasheng xianxiang xue yanjiu*, Zhongguo shehui kexue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Wang Yichuan (1994), *Yuyan wutabang*, Yunnan renmin chubanshe, Kunming. (In Chinese).
- Wang Yuechuan (1994), *Yishu benti lun*, Shenghuo·Dushu·Xinzhi sanlian shudian Shanghai fendian, Shanghai. (In Chinese).

- Wang Zhongyong (1989), *Ben shiji xifang wen lun shuping*, Yunnan jiaoyu chubanshe, Kunming. (In Chinese).
- Xiao Jinlong (2004), *Delida de jiegou lilun sixiang xingzhi lun*, Zhongguo shehui kexue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Xu Ke (2001), “Jiegou zhuyi zai zhongguo de chuanbo he yanjiu zonglun”, *Shehui kexue ji kan*, Issue 4, pp. 22–28. (In Chinese).
- Xu Chongwen (1986), *Jiegou zhuyi yu hou jiegou zhuyi*, Liaoning renmin chubanshe, Shenyang. (In Chinese).
- Yang Dachun (1996), *Delida*, Shengzhi chubanshe, Taipei. (In Chinese).
- Yang Geng (2000a), “Delida: Cong jiegou zhuyi zhuanxiang Makesi zhuyi——jiedu “Makesi de youling”, *Dangdai guowai Makesi zhuyi pinglun*, Di er ji, pp. 212–231+391–394. (In Chinese).
- Yang Geng (2000b), “Makesi zhuyi zhexue yu hou xiandai zhuyi zai dangdai de xiangyu”, *Xueshu jie*, Issue 2, pp. 18–39+338–339. (In Chinese).
- Ye Xiushan (1989), “Yiyi shijie de maizang——ping yinhui zhexuejia Delida”, *Zhongguo shehui kexue*, Issue 3, pp. 95–109. (In Chinese).
- Yin Shuguang (2001), *Hou jiegou·Shenghuo shijie·Guojia*, Heilongjiang Renmin chubanshe, Harbin. (In Chinese).
- Yu Hong (1996), “Dui ershi shiji zhongguo wen lun xushu de fansi”, in *Wenyi yanjiu*, pp. 4–12. (In Chinese).
- Yuan Xianlai (2010), *Delida shixue yu xifang wenhua chuantong*, Dongbei shifan daxue chubanshe, Changchun. (In Chinese).
- Yuan Xianlai (2015), *Delida shixue yu xifang wenhua chuantong*, Dongbei shifan daxue chubanshe, Changchun. (In Chinese).
- Yue Liang (2008), *Youling xue fangfa pipan*, Renmin chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Yue Liang (2014), *Cong youling dao kuanshu*, Suzhou daxue chubanshe, Suzhou. (In Chinese).
- Zhang Longxi (1986), “Ershi shiji xifang wen lun shuping”, in *Sanlian shudian*, Beijing. (In Chinese).
- Zhang Ning (2009), *Jiegou zhi lu·Zhongguo yinji*, Nanjing daxue chubanshe, Nanjing. (In Chinese).
- Zhang Shouying (1999), *Xifang ershi shiji wen lun shi*, Beijing daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Zhang Zhendong (2018), *Yishu yu jiegou*, Tongji daxue chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Zhang Qiqun (1994), *Zhe ren yu shi: Xifang dangdai yixie meixue wenti de zhexue genyuan*, Anhui jiaoyu chubanshe, Hefei. (In Chinese).
- Zhao Tiancheng and Li Juanfen (2004), *Makesi de youling yu xianshi*, Shehui kexue wenxian chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Zhao Yifan (2007), *Cong Husai'er dao Delida: Xifang wen lun jianggao*, Sanlian shudian, Beijing. (In Chinese).
- Zheng Min (1998), *Jiegou – jiegou shijiao*, Qinghua daxue chubanshe, Beijing. (In Chinese).
- Zhou Rongsheng (2005), *Wenzi changjing: Lun Delida de wenzi xue*, Xinan shifan daxue chubanshe, Chongqing. (In Chinese).
- Zhu Gang (2006), *Benyuan yu yanyi*, Shanghai renmin chubanshe, Shanghai. (In Chinese).
- Zhu Gang (2019), *Benyuan yu yanyi*, Shangwu yinshuguan, Beijing. (In Chinese).

В. О. Кіктенко

**Концепція деконструкції Жака Дерріди
в роботах китайських учених-марксистів**

У статті з позицій історико-філософської реконструкції та компаративного аналізу розглядається складне сприйняття китайськими вченими-марксистами концепції деконструкції Жака Дерріди, для якої характерні протилежні оцінки – від захоплення до жорсткої критики. Насамперед розглядається становлення вивчення концепції деконструкції Дерріди в континентальному Китаї, починаючи з 1980-х років (Сюй Чунвень, Ван Нін, Є Сюшань, Ван Фенчжень, Ван Чжун'юн, Шен Нін, Чжан Ціцюнь, Ван Юечуань, Фан Шен, Цен Яньбін, Чжен Мін). Зазначено, що наприкінці 1980-х – у 1990-х роках ці роботи переважно були включені в оглядові дослідження західної філософії та літературознавства. У цей же

період розпочалася робота з перекладу оригінальних текстів Дерріди китайською мовою. Далі в роботі представлені основні напрями деррідіанських досліджень у континентальному Китаї. Найбільш фундаментальним є аналіз деконструкції філософії та метафізики, у рамках якого було покладено початок систематичному вивченню філософії Дерріди в континентальному Китаї (Чжан Лунсі, Ван Ічуань, Юй Хун, Чжан Шоуїн, Бай Янься, Чжень Мін, Шан Цзе, Чжоу Жуншен, Чжу Ган, Фан Сянхун, Цай Сінгле, Лу Ян, Чень Сяомін, Ван Цінфен, Дай Ден'юнь, Лі Вейсюе, Мен Сяньцін, Лі Тяньпен). Сформувалося два основних визначення деконструкції Дерріди китайськими вченими-марксистами: 1) нігілістичний підхід, що заперечує структуру і значення; 2) гуманістична теорія, що підкреслює значення життя і несвідомого. Порівняльний аналіз китайських учених-марксистів спрямований передусім на зіставлення концепції деконструкції Дерріди з ідеями Руссо, Гегеля, Ніцше, Гуссерля, Гайдеггера, Соссюра, Левінаса (Ян Ген, Лу Ян, Ху Цзіхуа, Чжао Їфань, Лі Хунхун, Лі Юн'ї). Деконструкція Дерріди стала основою для критики метафізичних основ етики, політології, юриспруденції та естетики китайськими вченими-марксистами (Інь Шугуан, Фен Цзюнь, Чень Сюемін, Жень Пін, Лі Чжень, Чжао Тяньчен, Лі Цзюаньфень, Шан Цзе, Оу Ян'їн, Чжан Нін, Юе Лян, Фан Сянхун, Гао Сюаньян, Хуан Ціхун, Юань Сяньлай, Чжан Чженьдун). Показано, що специфіка досліджень концепції деконструкції Дерріди в Китаї визначається інтелектуальним, культурним і політичним контекстом. Рецепція деконструкції Дерріди китайськими інтелектуалами демонструє можливість адаптації західних ідей у різних культурних традиціях.

Ключові слова: аналіз; деконструкція; марксизм; метафізика; наука; постструктуралізм; філософія

Стаття надійшла до редакції 27.06.2024